

Loredana-Ileana VÎȘCU

Ioana-Eva CĂDARIU

Claudia-Gabriela DUMITRIU

**GHID DE SUPERVIZARE BAZATĂ
PE COMPETENȚE ÎN PSIHOTERAPIE**

EDITURA UNIVERSITARĂ
București

Colecția PSIHLOGIE

Referenți științifici: Conf. univ. dr. habil. Andrea MÜLLER-FABIAN, Facultatea de Sociologie și Asistență Socială, Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca
Prof. univ. dr. habil. Dragoș ILIESCU, Facultatea de Psihologie și Științele Educației, Universitatea din București

Redactor: Laura Nicolescu
Tehnoredactor: Ameluța Vișan
Coperta: Monica Balaban

Editură recunoscută de Consiliul Național al Cercetării Științifice (C.N.C.S.) și inclusă de Consiliul Național de Atestare a Titlurilor, Diplomelor și Certificatelor Universitare (C.N.A.T.D.C.U.) în categoria editurilor de prestigiu recunoscut.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

VÎȘCU, LOREDANA-ILEANA

Ghid de supervizare bazată pe competențe în psihoterapie / Loredana-Ileana Vișcu,
Ioana-Eva Cădăriu, Claudia-Gabriela Dumitru. - București :

Editura Universitară, 2026

Conține bibliografie

ISBN 978-606-28-2322-1

I. Cădăriu, Ioana-Eva
II. Dumitru, Claudia-Gabriela

615.851

DOI: (Digital Object Identifier): 10.5682/9786062823221

© Toate drepturile asupra acestei lucrări sunt rezervate, nicio parte din această lucrare nu poate fi copiată fără acordul Editurii Universitare

Copyright © 2026
Editura Universitară
Editor: Vasile Muscalu
B-dul. N. Bălcescu nr. 27-33, Sector 1, București
Tel.: 021.315.32.47
www.editurauniversitara.ro
e-mail: redactia@editurauniversitara.ro

Distribuție: tel.: 021.315.32.47 / 0745 200 718/ 0745 200 357
comenzi@editurauniversitara.ro
www.editurauniversitara.ro

CUPRINS

CAPITOLUL 1 - Fundamentele conceptuale ale supervizării bazate pe competențe în psihologie clinică și psihoterapie.....	9
1.1. Introducere	9
1.2. Nevoia unei supervizări bazate pe competențe în psihoterapie	11
1.3 Ghidul de supervizare bazată pe competențe - scop, context, statut și fundamentare teoretică, repere internaționale	13
1.4. Principiile fundamentale ale supervizării bazate pe competențe în psihoterapie	15
1.4.1. Principiul protecției beneficiarului și al interesului superior al persoanei.....	17
1.4.2. Principiul dezvoltării competențelor profesionale	20
1.4.3. Principiul cercetării și al practicii bazate pe dovezi științifice.....	22
1.4.4. Principiul practicii reflexive și al autoreglării profesionale .	30
1.4.5. Principiul responsabilității profesionale și al conduitei etice	32
1.4.6. Principiul respectării diversității, echității și incluziunii.....	35
1.4.7. Principiul alianței de supervizare și al colaborării profesionale.....	37
1.4.8. Principiul învățării continue, al leadershipului profesional și al dezvoltării organizaționale.....	39
1.4.9. Integrarea principiilor fundamentale în Modelul supervizării bazate pe competențe.....	42
 CAPITOLUL 2 - Competențele Modelului de supervizare bazată pe competențe (MSBC)	49
2.1. Competențele clinice.....	51
2.1.1. Fundamentarea conceptuală a competențelor clinice.....	51
2.1.2. Rolul competențelor clinice în arhitectura Modelului de supervizare bazată pe competențe (MSBC)	53

2.1.3. Operaționalizarea competențelor clinice în procesul de supervizare	55
2.2. Competențele metodologice și educaționale.....	59
2.2.1. Fundamentarea conceptuală a competențelor metodologice și educaționale	60
2.2.2. Rolul competențelor metodologice și educaționale în arhitectura Modelului de supervizare bazată pe competențe (MSBC).....	65
2.2.3. Operaționalizarea competențelor metodologice și educaționale în procesul de supervizare.....	67
2.3. Competențele relaționale.....	72
2.3.1. Fundamentarea conceptuală a competențelor relaționale.....	74
2.3.2. Relația de supervizare ca spațiu al dezvoltării competențelor în cadrul Modelului de supervizare bazată pe competențe (MSBC).....	78
2.3.3. Operaționalizarea competențelor relaționale în cadrul Modelului de supervizare bazată pe competențe (MSBC)...	84
2.4. Competențele etice	90
2.4.1. Fundamentele etice ale supervizării psihologice: evoluția conceptului de competență etică	91
2.4.2. Competențele etice în cadrul Modelului de supervizare bazată pe competențe (MSBC).....	95
2.4.3. Operaționalizarea competențelor etice în cadrul Modelului de supervizare bazată pe competențe (MSBC)	98
2.5. Competențele reflexive și de autoreglare.....	103
2.5.1. Fundamentarea conceptuală a competențelor reflexive și de autoreglare	105
2.5.2. Competențele reflexive și de autoreglare în cadrul Modelului de supervizare bazată pe competențe (MSBC)...	106
2.5.3. Operaționalizarea competențelor reflexive și de autoreglare în cadrul Modelului de supervizare bazată pe competențe (MSBC).....	109
2.6. Competențele de cercetare și de practică bazate pe dovezi.....	115
2.6.1. Fundamentarea conceptuală a competențelor de cercetare și practică bazată pe dovezi.....	118

2.6.2. Competențele de cercetare și practică bazată pe dovezi în cadrul Modelului de supervizare bazată pe competențe (MSBC)	119
2.6.3. Operaționalizarea competențelor de cercetare și practică bazată pe dovezi în cadrul Modelului de supervizare bazată pe competențe (MSBC).....	124
2.7. Competențele de leadership profesional și de dezvoltare organizațională	118
2.7.1. Dezvoltarea competențelor de leadership profesional prin procesul de supervizare	132
2.7.2. Leadershipul profesional și dezvoltarea organizațională în Modelul de supervizare bazată pe competențe (MSBC).....	135
2.7.3. Operaționalizarea competențelor de leadership profesional și dezvoltare organizațională în procesul de supervizare	137
Glosar utilizat în supervizare	152
ANEXE	173
ANEXA 1. Standardul SC-1 - Competențe clinice în Modelul de supervizare bazată pe competențe	173
ANEXA 2. Standardul SC-2 - Competențe metodologice și educaționale în Modelul de supervizare bazată pe competențe	175
ANEXA 3. Standardul SC-3 - Competențe relaționale în Modelul de supervizare bazată pe competențe	177
ANEXA 4. Standardul SC-4 - Competențe etice în Modelul de supervizare bazată pe competențe	179
ANEXA 5. Standardul SC-5 - Competențe de cercetare și practică bazată pe dovezi în Modelul de supervizare bazată pe competențe.....	181
ANEXA 6. Standardul SC-6 - Competențe de leadership profesional și dezvoltare organizațională în Modelul de supervizare bazată pe competențe	183
ANEXA 7. Strategii și metode utilizate de supervizor pentru dezvoltarea competențelor din domeniul clinic.....	185

ANEXA 8.	Strategii și metode utilizate de supervizor pentru dezvoltarea competențelor metodologice și educaționale	187
ANEXA 9.	Strategii și metode utilizate de supervizor pentru dezvoltarea competențelor relaționale.....	190
ANEXA 10.	Strategii și metode utilizate de supervizor pentru dezvoltarea competențelor etice	192
ANEXA 11.	Strategii și metode utilizate de supervizor pentru dezvoltarea competențelor de cercetare și practică bazată pe dovezi	194
ANEXA 12.	Strategii și metode utilizate de supervizor pentru dezvoltarea competențelor de leadership profesional și dezvoltare organizațională.....	196
ANEXA 13.	Declarația supervizatului	198
ANEXA 14.	Acord de supervizare profesională	200
ANEXA 15.	Fișa de evaluare inițială a supervizatului.....	203
ANEXA 16.	Fișă de conceptualizare a cazului în supervizare-realizată de supervizat	205
ANEXA 17.	Fișa de autoevaluare a supervizatului.....	209
ANEXA 18.	Planul individual de dezvoltare a competențelor.....	211

CAPITOLUL 1

FUNDAMENTELE CONCEPTUALE ALE SUPERVIZĂRII BAZATE PE COMPETENȚE ÎN PSIHLOGIE CLINICĂ ȘI PSIHOTERAPIE

1.1. Introducere

Profesia de psiholog clinician și psihoterapeut traversează, la nivel internațional, o perioadă de transformare profundă, determinată de dezvoltarea accelerată a cercetării științifice, de schimbările produse în sistemele de sănătate mintală și de accentul tot mai pronunțat asupra responsabilității profesionale, asigurării calității și protecției beneficiarilor serviciilor psihologice. În acest context, supervizarea profesională nu mai este privită exclusiv ca o etapă obligatorie a formării inițiale sau ca un mecanism administrativ de monitorizare a activității profesionale, ci este recunoscută drept unul dintre procesele fundamentale prin care se dezvoltă competența profesională, identitatea psihoterapeutului și capacitatea acestuia de a furniza intervenții eficiente, etice și fundamentate pe dovezi științifice (American Psychological Association [APA], 2025; Falender & Shafranske, 2025). Literatura contemporană descrie supervizarea ca un proces relațional, educațional și transformațional, în care învățarea profesională rezultă din integrarea experienței clinice, a reflecției critice, a feedbackului sistematic și a practicii bazate pe dovezi (Watkins, Cădariu, & Vișcu, 2025; Vișcu & Watkins, 2021).

În ultimele două decenii, paradigma supervizării a cunoscut o schimbare semnificativă, trecând de la modelele centrate predominant pe transmiterea experienței profesionale către modele orientate spre dezvoltarea competențelor și evaluarea progresului profesional. În această nouă perspectivă, competența nu mai este înțeleasă exclusiv ca acumulare de cunoștințe sau experiență clinică, ci ca rezultatul integrării cunoștințelor, abilităților, valorilor profesionale, autorefecției, judecății clinice și capacității de adaptare la complexitatea situațiilor întâlnite în practică (Falender & Shafranske, 2025). Această schimbare de paradigmă a influențat în mod direct standardele elaborate de principalele organizații profesionale internaționale, care promovează supervizarea bazată pe competențe ca element

esențial al dezvoltării profesionale și al asigurării calității serviciilor psihologice (APA; EFPA, 2023).

În psihologia clinică și psihoterapie, această evoluție este cu atât mai importantă cu cât eficiența intervențiilor nu depinde exclusiv de aplicarea corectă a unor tehnici terapeutice, ci și de dezvoltarea identității profesionale, a capacității reflexive, a competenței relaționale, a raționamentului clinic și a utilizării integrate a dovezilor științifice în procesul decizional. Cercetările recente evidențiază faptul că relația de supervizare constituie unul dintre predictorii importanți ai dezvoltării competenței psihoterapeutului, influențând atât performanța profesională, cât și siguranța beneficiarilor și calitatea serviciilor oferite (Kovič & McMahon, 2023; Watkins, Cădariu, & Vișcu, 2025). În această perspectivă, supervizarea depășește funcția tradițională de monitorizare și devine un proces complex de învățare, dezvoltare și transformare profesională.

În România, dezvoltarea supervizării profesionale a urmat evoluția profesiei de psiholog și a formării în psihoterapie, însă literatura de specialitate și documentele profesionale evidențiază încă necesitatea consolidării unui cadru conceptual și metodologic unitar, fundamentat pe dovezi științifice și armonizat cu standardele internaționale. Deși reglementările profesionale definesc rolul supervizării în dezvoltarea profesională, există diferențe între domenii și orientări privind modul de organizare, conținutul procesului de supervizare și criteriile utilizate pentru evaluarea competențelor profesionale. Această diversitate reflectă bogăția modelelor de practică, dar evidențiază și necesitatea existenței unui cadru comun care să permită dezvoltarea unor standarde coerente, comparabile și compatibile cu evoluțiile internaționale (APA; BPS, 2024; EFPA, 2023).

Pornind de la aceste realități, prezentul ghid propune o abordare integrativă a supervizării bazate pe competențe în psihologie clinică și psihoterapie, în care dezvoltarea profesională este înțeleasă ca un proces progresiv de construire a competenței, identității profesionale și responsabilității etice. Lucrarea valorifică atât literatura internațională de referință, cât și contribuțiile recente dezvoltate în domeniul supervizării, inclusiv Modelul Contextual al Relației de Supervizare (Watkins, Cădariu, & Vișcu, 2025), conceptul supervisorului ca arhitect al învățării (Vișcu, Cădariu, & Watkins, 2023) și Modelul de supervizare bazată pe competențe (Vișcu, Cădariu, Dumitriu) denumit și MSBC elaborat în cadrul acestei lucrări, ca un cadru conceptual destinat dezvoltării și evaluării competențelor psihologului aflat în supervizare. Aceste contribuții sunt integrate într-o perspectivă care își propune să conecteze teoria, cercetarea și practica profesională într-un model coerent și aplicabil.

Ghidul nu își propune doar să descrie procesul de supervizare, ci să ofere un cadru conceptual și aplicativ pentru dezvoltarea competențelor profesionale ale psihologului clinician și psihoterapeutului. În acest sens, ea depășește abordările descriptive tradiționale și propune un model structurat în jurul competențelor profesionale, al standardelor de dezvoltare și al practicii bazate pe dovezi, oferind repere atât pentru supervizori, cât și pentru psihologii aflați în supervizare, pentru viitori psihoterapeuți autonomi, pentru cursanții înscriși în programele de formare și pentru organizațiile profesionale interesate de asigurarea calității și dezvoltarea excelenței în psihologie clinică și psihoterapie.

1.2. Nevoia unei supervizări bazate pe competențe în psihoterapie

Dezvoltarea psihologiei clinice și a psihoterapiei din ultimele decenii a fost însoțită de o schimbare profundă a modului în care sunt conceptualizate formarea profesională, dezvoltarea competenței și responsabilitatea față de beneficiarii serviciilor psihologice. Dacă, în trecut, pregătirea psihologilor și psihoterapeuților era centrată predominant pe acumularea de cunoștințe teoretice și pe dobândirea experienței clinice sub îndrumarea unui practician experimentat, literatura contemporană evidențiază că aceste elemente, deși indispensabile, nu sunt suficiente pentru dezvoltarea unei practici profesionale competente și sigure (Heinze et al., 2023). Complexitatea tot mai mare a cazurilor clinice, diversitatea contextelor de intervenție, dezvoltarea continuă a cercetării și accentul pus pe responsabilitatea profesională au determinat necesitatea unui nou mod de înțelegere a procesului de supervizare, centrat pe dezvoltarea și evaluarea competențelor profesionale (APA, 2015; Falender & Shafranske). În cele ce urmează se vor prezenta câteva argumente care justifică nevoia unei supervizări bazate pe competențe în psihologie, în cazul temei noastre abordate în psihoterapie.

Această schimbare este strâns legată de evoluția conceptului de competență profesională ca un construct dinamic. În abordările contemporane, competența nu mai este definită prin simpla deținere a unor cunoștințe sau prin experiența acumulată în timp, ci reprezintă capacitatea psihologului de a integra cunoștințele teoretice, abilitățile practice, raționamentul clinic, valorile etice, autorefecția și dovezile științifice în luarea deciziilor profesionale. Competența este, prin urmare, un construct dinamic, care se dezvoltă progresiv și necesită un proces continuu de evaluare, feedback și perfecționare (Falender & Shafranske, 2017, 2025).

În psihologia clinică și psihoterapie, această perspectivă dobândește o importanță deosebită deoarece intervențiile profesionale produc efecte directe asupra sănătății psihice și asupra calității vieții beneficiarilor. Din

acest motiv, dezvoltarea competenței profesionale nu poate fi lăsată exclusiv în seama experienței individuale sau a învățării informale. Literatura internațională subliniază că experiența clinică, în absența reflecției sistematice și a feedbackului profesionist, nu garantează dezvoltarea competenței și poate conduce la consolidarea unor practici ineficiente sau insuficient fundamentate științific (APA, 2015). În acest context, supervizarea bazată pe competențe devine mecanismul prin care experiența profesională este transformată într-un proces structurat de învățare și dezvoltare.

Un alt argument major îl reprezintă *orientarea contemporană către practica bazată pe dovezi (evidence-based practice)*. În ultimele două decenii, psihologia clinică și psihoterapia au evoluat către un model profesional general în care deciziile clinice sunt fundamentate pe integrarea celor mai bune dovezi științifice disponibile, expertiza clinicianului și caracteristicile, valorile și preferințele beneficiarului. În această perspectivă, supervizarea are rolul de a facilita dezvoltarea competențelor necesare utilizării critice a cercetării și integrării acesteia în practica profesională, contribuind la reducerea discrepanței dintre rezultatele cercetării și practica de zi cu zi (APA, 2015).

Nevoia unei supervizări bazate pe competențe este justificată și de creșterea responsabilității etice și profesionale a psihologului clinician și psihoterapeutului. Activitatea profesională implică decizii complexe, gestionarea riscurilor clinice, respectarea principiilor etice și adaptarea permanentă la particularitățile beneficiarilor și ale contextelor de intervenție. În consecință, supervizarea nu poate avea exclusiv rolul de a transmite experiența profesională, ci trebuie să faciliteze dezvoltarea unei judecăți profesionale mature, caracterizate prin reflecție critică, responsabilitate și capacitatea de a integra simultan perspective clinice, etice și științifice în procesul decizional (Falender & Shafranske, 2025; EFPA, 2023).

Această evoluție este reflectată și în documentele elaborate de principalele organizații profesionale internaționale, care promovează dezvoltarea competențelor ca obiectiv central al formării și supervizării profesionale. Atât American Psychological Association, cât și European Federation of Psychologists' Associations subliniază că *supervizarea trebuie să fie organizată în jurul unor competențe clar definite, observabile și evaluabile*, care să permită monitorizarea progresului profesional și asigurarea calității serviciilor psihologice (APA, 2015; EFPA, 2023).

În literatura recentă, această schimbare de paradigmă este analizată și din perspectiva relației dintre dezvoltarea competenței și dezvoltarea identității profesionale. Cercetările realizate de Vișcu și Watkins (2021, 2025) de-a lungul anilor, evidențiază că formarea psihologului clinician și a psihoterapeutului nu poate fi redusă la dezvoltarea unor competențe tehnice,

ci presupune construirea progresivă a unei identități profesionale integrate, în care cunoștințele, valorile, autorefecția și experiența clinică se articulează într-un mod coerent. În aceeași direcție, Watkins, Cădăriu și Vișcu (2025) argumentează că dezvoltarea competenței profesionale este influențată permanent de contextul relațional și organizațional al supervizării, motiv pentru care evaluarea competenței trebuie să depășească aprecierea performanței tehnice și să includă dimensiuni precum colaborarea, autorefecția, responsabilitatea profesională și capacitatea de adaptare contextuală.

Astfel, prezentul ghid adoptă paradigma *supervizării bazate pe competențe*, considerând că aceasta oferă cadrul conceptual cel mai adecvat pentru dezvoltarea psihologului clinician și a psihoterapeutului contemporan. Această abordare nu înlocuiește modelele clasice de supervizare, ci le integrează într-o perspectivă orientată spre rezultate ale învățării, dezvoltare profesională progresivă și evaluarea sistematică a competențelor.

În prezentul ghid vor fi analizate fundamentele teoretice ale acestei paradigme, principalele modele care au contribuit la dezvoltarea sa și modul în care acestea sunt integrate în Modelul supervizării bazate pe competențe. Modelul menționat reprezintă un cadru conceptual destinat dezvoltării, operaționalizării și evaluării competențelor profesionale ale psihologilor clinicieni și psihoterapeuților aflați în procesul de supervizare. Modelul a fost elaborat în cadrul activităților științifice ale *Diviziei de Psihoterapie a Asociației Psihologilor din România (APR)* și integrează literatura internațională privind supervizarea bazată pe competențe cu contribuțiile originale ale autorilor, oferind o abordare unitară a dezvoltării profesionale în psihologie clinică și psihoterapie.

1.3 Ghidul de supervizare bazată pe competențe - scop, context, statut și fundamentare teoretică, repere internaționale

Scopul ghidului

Prezentul *Ghid de supervizare bazată pe competențe* are ca scop stabilirea unui cadru unitar de referință pentru organizarea, desfășurarea, monitorizarea și evaluarea procesului de supervizare profesională în România. Ghidul promovează principiile unei supervizări și propune standarde comune de bună practică, menite să sprijine dezvoltarea competențelor profesionale ale psihoterapeuților aflați în supervizare, să consolideze rolul și responsabilitățile supervizorilor și să contribuie la asigurarea calității serviciilor psihologice oferite populației. Totodată, ghidul urmărește armonizarea practicilor de supervizare profesională cu standardele europene și internaționale, promovând o abordare bazată pe competențe profesionale,

practică reflexivă, responsabilitate etică și practică fundamentată pe dovezi științifice. Materialul prezentat își propune să constituie un instrument de referință pentru supervizori, psihoterapeuți în supervizare, furnizori de formare profesională, instituții angajatoare și organisme profesionale implicate în dezvoltarea și reglementarea profesiei de psiholog cu competențe în psihoterapie, alți specialiști absolvenți de studii superioare în asistență socială, psihopedagogie, teologie, filosofie, medicină cu rezidențiat în psihiatrie (vezi Anexele).

Contextul elaborării

În contextul internațional, evoluția continuă a profesiei de psiholog, diversificarea domeniilor de practică și dezvoltarea standardelor internaționale privind formarea și dezvoltarea profesională impun existența unui cadru coerent și actualizat pentru desfășurarea supervizării profesionale.

Elaborarea prezentului ghid are la bază, în primul rând, analiza cadrului normativ din România, literatura științifică de specialitate și bunele practici promovate de organizații profesionale de prestigiu, precum American Psychological Association (APA), British Psychological Society (BPS), British Association for Counselling and Psychotherapy (BACP), United Kingdom Council for Psychotherapy (UKCP), European Federation of Psychologists' Associations (EFPA) și European Association for Psychotherapy (EAP). De asemenea, au fost avute în vedere contribuțiile autorilor consacrați în domeniul supervizării profesionale și al dezvoltării competențelor, precum și principiile practicii bazate pe dovezi. De asemenea, în al doilea rând, ghidul se bazează pe o literatură de specialitate destinată supervizării în psihoterapie.

Fundamentare și documente de referință pentru supervizarea în psihoterapie

Prezenta secțiune este fundamentată pe principiile și recomandările formulate în următoarele documente și standarde profesionale:

- Guidelines for Clinical Supervision in Health Service Psychology.
- American Psychological Association. (2017). *Ethical principles of psychologists and code of conduct* (2002, amended effective June 1, 2010, and January 1, 2017). American Psychological Association.
- British Psychological Society (2024)- *Supervision Guidance for Psychologists*.
- British Association for Counselling and Psychotherapy (2021) - *Supervision Competence Framework*.
- United Kingdom Council for Psychotherapy- *Supervision Standards and Guidance*.

- European Federation of Psychologists' Associations- *EuroPsy Standards and Competence Framework*.
- European Association for Psychotherapy-*Training Standards and Quality Assurance Framework*.

Structura și conținutul prezentei secțiuni au fost elaborate prin integrarea și adaptarea principiilor promovate în documentele internaționale de referință privind supervizarea profesională.

Astfel, în mod particular:

- American Psychological Association (APA) își delimitează ghidul la supervizarea serviciilor clinice, precizând că supervizarea poate avea loc și în contexte administrative, de cercetare sau disciplinare, care nu fac obiectul acestui document.
- British Psychological Society (BPS) definește supervizarea ca proces profesional distinct de managementul organizațional și de evaluarea administrativă a personalului.
- British Association for Counselling and Psychotherapy (BACP) definește supervizarea ca o formă specializată de mentorat, subliniind caracterul său formativ și reflexiv și rolul acesteia ca spațiu de reflecție în beneficiul siguranței clientului.
- United Kingdom Council for Psychotherapy (UKCP) evidențiază faptul că supervizarea urmărește dezvoltarea competențelor profesionale și protejarea beneficiarilor serviciilor psihoterapeutice.
- European Federation of Psychologists' Associations (EFPA) promovează supervizarea ca element esențial al dezvoltării competențelor profesionale și al asigurării calității serviciilor psihologice.
- European Association for Psychotherapy (EAP) consideră supervizarea o componentă indispensabilă a dezvoltării profesionale continue și a menținerii standardelor de calitate în psihoterapie.

1.4. Principiile fundamentale ale supervizării bazate pe competențe în psihoterapie

Supervizarea profesională în psihoterapie, denumită simplu supervizarea în psihoterapie, reprezintă un proces complex de dezvoltare profesională, în cadrul căruia competențele psihoterapeutului aflat în supervizare, denumit psihoterapeut supervizat, sunt construite, consolidate și evaluate într-un context relațional, educațional și etic. Din perspectiva contemporană, supervizarea nu mai poate fi redusă la monitorizarea

activității profesionale sau la transmiterea experienței clinice de la un practician experimentat către unul aflat în formare, sintagmă cunoscută ca transmiterea experienței de la un senior la un novice. Perspectiva menționată a supervizării în psihoterapie a cunoscut o deplasare spre un proces sistematic de învățare profesională, orientat spre dezvoltarea competențelor, integrarea identității profesionale și asigurarea calității serviciilor psihoterapeutice oferite beneficiarilor (American Psychological Association [APA], 2015; Falender & Shafranske, 2025; Gauthier et al., 2021).

Mai mult, în ultimele două decenii, literatura internațională a cunoscut o schimbare semnificativă de paradigmă, accentul deplasându-se de la descrierea activităților desfășurate în cadrul supervizării către definirea principiilor care fundamentează dezvoltarea competenței profesionale. Organizații precum American Psychological Association (APA), British Psychological Society (BPS), European Federation of Psychologists' Associations (EFPA) și European Association for Psychotherapy (EAP) subliniază că eficiența supervizării depinde nu doar de metodele utilizate, ci și de existența unui set coerent de *principii* care orientează relația de supervizare, procesul decizional și evaluarea progresului profesional.

Aceste principii au rolul de a asigura coerența procesului formativ, protejarea beneficiarilor și dezvoltarea unei practici psihoterapeutice responsabile, reflexive și fundamentate pe dovezi (APA, 2015; EFPA, 2023; EAP, 2018). Pe baza principiilor, supervizarea eficientă apare atunci când aceste principii sunt aplicate integrat, și nu ca norme independente unele de altele (Falender & Shafranske, 2017, 2025).

În psihoterapie, importanța principiilor care stau la baza supervizării este amplificată de natura relației terapeutice și de complexitatea deciziilor clinice. Psihoterapeutul lucrează cu persoane aflate în situații de vulnerabilitate psihologică, iar intervențiile sale au implicații directe asupra sănătății mintale, funcționării sociale și calității vieții beneficiarilor. Din acest motiv, supervizarea trebuie să ofere un cadru în care competența profesională este dezvoltată progresiv, în condiții de siguranță, responsabilitate și reflecție critică. Această perspectivă este susținută de standardele elaborate de organizațiile profesionale internaționale, care consideră protecția beneficiarului, dezvoltarea competențelor, practica bazată pe dovezi, reflecția profesională, respectarea diversității și responsabilitatea etică drept componente esențiale ale oricărui sistem modern de supervizare (EFPA, 2023; EAP, 2024; BPS, 2024). Principiile nu reprezintă simple valori declarative, ci sunt transpuse în indicatori observabili, comportamente profesionale și criterii de evaluare, devenind elemente operaționale ale procesului de supervizare.

În cele ce urmează se vor prezenta principiile care stau la baza Modelului de supervizare bazat pe competențe, care constituie nucleul acestui ghid.

Principiile prezentate în continuare trebuie înțelese ca un sistem unitar și interdependent. Aplicarea lor izolată poate conduce la interpretări incomplete ale procesului de supervizare, în timp ce integrarea lor într-o perspectivă coerentă facilitează dezvoltarea unei practici caracterizate prin competență, responsabilitate profesională, reflecție critică și angajament față de învățarea continuă. Astfel, Modelul de supervizare bazată pe competențe este un model integrativ, iar din perspectiva modelului, supervizarea devine nu doar un mecanism de dezvoltare profesională, ci și unul dintre principalele instrumente prin care profesia de psihoterapeut își asigură calitatea, credibilitatea și responsabilitatea socială în România.

1.4.1. Principiul protecției beneficiarului și al interesului superior al persoanei

Protecția beneficiarului (clientului) serviciilor psihoterapeutice reprezintă fundamentul etic, profesional și social al întregului proces de supervizare. Indiferent de orientarea psihoterapeutică, nivelul de experiență al psihoterapeutului sau contextul instituțional în care este desfășurată activitatea profesională, scopul ultim al supervizării îl constituie furnizarea unor servicii psihoterapeutice competente, responsabile și sigure, orientate permanent către promovarea sănătății psihice și protejarea interesului superior al beneficiarului. În această perspectivă, dezvoltarea competențelor psihoterapeutului aflat în supervizare/supervizat nu reprezintă un obiectiv autonom, ci mijlocul prin care este asigurată calitatea actului psihoterapeutic și este redus riscul producerii unor prejudicii beneficiarilor (American Psychological Association [APA], 2015; Falender & Shafranske, 2025).

Literatura contemporană privind supervizarea bazată pe competențe consideră că toate procesele educaționale, formative și evaluative ale supervizatului trebuie să fie raportate la impactul pe care îl pot avea asupra persoanei care beneficiază de psihoterapie. Din această perspectivă, eficiența supervizării nu este evaluată exclusiv prin dezvoltarea psihoterapeutului aflat în formare/ stagiul de supervizare, ci și prin măsura în care această dezvoltare conduce la creșterea calității serviciilor oferite și la diminuarea riscurilor asociate practicii profesionale. Din această perspectivă, cu toată cercetarea realizată asupra supervizării, studiile sunt încă la începuturi, destul de reduse care să sublinieze impactul supervizării terapeutului asupra clientului. De aici și întrebarea: "oare este eficientă supervizarea?", răspunsurile frecvente la întrebarea menționată au fost

consecința studiilor ce au demonstrat importanța alianței de supervizare, dezvoltarea identității supervizatului etc.

Ghidurile elaborate de American Psychological Association subliniază că supervizarea clinică reprezintă unul dintre principalele mecanisme prin care sunt protejați beneficiarii serviciilor psihologice, prin monitorizarea dezvoltării competențelor profesionale, evaluarea limitelor de competență și promovarea unei practici caracterizate prin responsabilitate și reflecție profesională (APA, 2015).

Aceeași idee este reflectată și în standardele elaborate de European Federation of Psychologists' Associations (EFPA), care consideră dezvoltarea profesională continuă și supervizarea drept mecanisme indispensabile pentru menținerea competenței profesionale și pentru protejarea interesului public. În cadrul sistemului EuroPsy, competența profesională nu este privită ca o caracteristică dobândită definitiv, ci ca un proces dinamic care presupune învățare continuă, evaluare periodică și asumarea responsabilității pentru propria dezvoltare profesională (EFPA, 2023), de unde și importanța perceperii supervizării ca un proces permanent pe toată durata exercitării profesiei de psihoterapeut. De asemenea, European Association for Psychotherapy (EAP) include supervizarea printre standardele fundamentale ale formării și practicii psihoterapeutice, apreciind că aceasta contribuie atât la dezvoltarea psihoterapeutului, cât și la menținerea unui nivel ridicat de protecție a beneficiarilor și a calității serviciilor oferite (EAP, standardele privind formarea și supervizarea în psihoterapie).

Importanța acestui principiu este justificată de specificul activității psihoterapeutice. Psihoterapeuții intervin în contexte caracterizate prin vulnerabilitate psihologică, suferință emoțională și relații interpersonale complexe, iar deciziile clinice pot produce efecte semnificative asupra evoluției beneficiarului. În consecință, experiența profesională, deși esențială, nu este suficientă pentru garantarea competenței. Cercetările recente arată că dezvoltarea profesională eficientă presupune integrarea experienței clinice cu reflecția sistematică, feedbackul, evaluarea critică și actualizarea permanentă a cunoștințelor științifice. Supervizarea creează tocmai cadrul în care aceste procese pot avea loc într-o manieră structurată și sigură, reducând probabilitatea consolidării unor practici ineficiente sau potențial nocive.

Acest principiu este susținut și de cadrul normativ care reglementează exercitarea profesiei de psiholog în România. Legea nr. 213/2004 privind exercitarea profesiei de psiholog cu drept de liberă practică, republicată, stabilește că exercitarea profesiei trebuie realizată cu respectarea drepturilor și demnității persoanei, în condiții de competență profesională, responsabilitate și independență profesională. Legea conferă Colegiului Psihologilor

din România responsabilitatea reglementării și monitorizării exercitării profesiei, având ca finalitate protejarea interesului public și asigurarea calității serviciilor psihologice. Supervizarea profesională, în acest context, reprezintă unul dintre mecanismele prin care aceste obiective pot fi transpuse în practica profesională curentă.

Codul deontologic al profesiei de psiholog cu drept de liberă practică din România menționează ca importante: respectarea demnității persoanei, responsabilitatea profesională, competența, evitarea producerii prejudiciilor, confidențialitatea și promovarea interesului beneficiarului ca valori fundamentale ale exercitării profesiei. Din perspectivă deontologică, psihoterapeutul are obligația de a-și recunoaște limitele competenței, de a solicita sprijin profesional atunci când situația clinică o impune și de a evita asumarea unor intervenții pentru care nu deține pregătirea necesară. Supervizarea profesională constituie cadrul privilegiat în care aceste obligații etice sunt transformate în comportamente profesionale observabile și care ar fi bine să fie evaluate sistematic pe parcursul dezvoltării profesionale.

Literatura contemporană din domeniul supervizării în psihoterapie evidențiază că protecția beneficiarului este inseparabilă de dezvoltarea identității profesionale a psihoterapeutului. Vișcu și Watkins (2021) arată că maturizarea profesională presupune asumarea progresivă a responsabilității pentru consecințele propriilor intervenții și dezvoltarea unei conduite profesionale caracterizate prin reflecție critică, responsabilitate și angajament față de învățarea continuă. Modelul Piramidei supervizării prezentat de către Vișcu și Watkins (2021) subliniază importanța învățării în supervizare, a formării profesionale continue, a formării identității terapeutului. În aceeași direcție, Watkins, Cădăriu și Vișcu (2025) argumentează că relația de supervizare creează contextul în care responsabilitatea profesională poate fi învățată și interiorizată, contribuind simultan la dezvoltarea competenței și la protejarea beneficiarului. Aceste perspective sunt dezvoltate și extinse în Modelul supervizării bazate pe competențe, în cadrul căruia protecția beneficiarului reprezintă principiul transversal care fundamentează toate cele șapte domenii de competențe profesionale (modelul va fi prezentat după abordarea principiilor). În modelul menționat, competența profesională nu este evaluată exclusiv prin performanța psihoterapeutului aflat în supervizare, ci prin capacitatea acestuia de a integra competențele domeniilor profesionale: clinice, relaționale, etice, reflexive, de cercetare și de leadership într-o practică orientată permanent către interesul superior al beneficiarului. Astfel, fiecare decizie luată în procesul de supervizare este raportată la întrebarea fundamentală: în ce măsură contribuie aceasta la creșterea calității serviciilor psihoterapeutice și la protejarea persoanei aflate în terapie?

Prin urmare, protecția beneficiarului trebuie înțeleasă ca principiul de bază al supervizării bazate pe competențe. Toate celelalte principii dezvoltate în prezentul ghid derivă din această exigență fundamentală și își găsesc sensul în raport cu ea. Din această perspectivă, supervizarea profesională devine unul dintre cele mai importante mecanisme prin care profesia de psihoterapeut își asumă responsabilitatea față de societate, contribuind la dezvoltarea unor practicieni competenți, etici și capabili să ofere servicii psihoterapeutice de înaltă calitate.

1.4.2. Principiul dezvoltării competențelor profesionale

Dezvoltarea competențelor profesionale reprezintă principiul care diferențiază fundamental supervizarea contemporană de modelele tradiționale centrate predominant pe transmiterea experienței profesionale și care domină în prezent cadrul supervizării la nivel internațional. În paradigma actuală, supervizarea nu mai este înțeleasă exclusiv ca un proces de monitorizare, control sau instruire practică, ci ca un proces sistematic și intențional de dezvoltare progresivă a competențelor necesare exercitării responsabile și eficiente a profesiei de psihoterapeut. Din această perspectivă, obiectivul central al supervizării îl constituie formarea unor profesioniști capabili să integreze cunoștințele teoretice, experiența clinică, reflecția profesională, valorile etice și dovezile științifice într-o practică competentă, flexibilă și orientată către nevoile beneficiarului (Falender & Shafranske, 2017, 2025; Gauthier et al, 2021).

Conceptul de competență profesională a cunoscut o dezvoltare semnificativă în ultimele două decenii, fiind redefinit dincolo de simpla acumulare de cunoștințe sau experiență clinică. Literatura contemporană descrie competența ca un construct multidimensional care integrează cunoștințele, abilitățile, atitudinile profesionale, valorile etice, capacitatea de autorefecție și judecata clinică, toate acestea fiind mobilizate în funcție de particularitățile fiecărei situații profesionale (Falender & Shafranske, 2025). În consecință, după cum s-a menționat și anterior, competența nu reprezintă o stare statică, ci un proces dinamic de dezvoltare continuă, care necesită evaluare sistematică, feedback și adaptare permanentă la evoluția cunoașterii științifice și a contextelor clinice.

În psihoterapie, dezvoltarea competențelor profesionale este influențată de complexitatea procesului terapeutic și de caracterul unic al fiecărei relații terapeutice. Psihoterapeutul este chemat să integreze simultan competențele clinice, relaționale, etice și reflexive, menținând un echilibru între aplicarea cunoștințelor validate științific și adaptarea intervenției la caracteristicile individuale ale beneficiarului. Deci, supervizarea oferă